

Läroplanskoppling
finns på sista sidan

Lärarhandledning

Pinocchio

Filminformation

Längd: 125 min

Ålder: 7 år, rek. för 12–16 år

Ämne: Svenska, Bild,
Värdegrund

Språk: Italienska

Produktionsland:
Italien/Storbritannien, 2019

Institutionell visning:
Swedish Film

Filmnr: ART000672

Nyckelord

skola, lärande, familj,
utanförskap, vänskap,
saga, magi, fabeldjur,
sedelärande berättelse,
att växa upp, pikaresk

Med banbrytande teknik och häpnadsväckande effekter återskapar den hyllade italienske regissören Matteo Garrone den världsberömda sagan om Pinocchio. Filmen är mer trogen Carlo Collodis sagobok från 1881 än den version Walt Disney introducerade till världen på 40-talet. Det är en fascinerande, häpnadsväckande och annorlunda moralsaga, som genom fartfylld magi tydliggör att den enda vägen till ett gott liv går via kunskap!

Referat

En dag får den godhjärtade men utfattige träsnidare Gepetto tag på ett magiskt trästycke. Med varsamma händer skapar han en perfekt marionettdocka som han ger namnet Pinocchio. Under träsnidarens kärleksfulla omsorger får dockan oförklarligt liv och Gepetto bestämmer sig för att ge dockpojken den allra bästa uppfostran. Han pantsätter sina kläder för att köpa läroböcker till Pinocchio, men pojken är av en nyfiken och äventyrslysten natur och smiter redan första dagen från skolan, lockad av ett resande teatersällskap. Det blir början på en äventyrlig resa som för honom allt längre bort från sin skapare Gepetto. Med på sin resa följer en syrsa, som likt en inre röst försöker lära Pinocchio att skilja mellan gott och ont och guida honom till de rätta valen. Men dockpojken är dålig på att lyssna på vuxenvärldens råd och på grund av sin okunnighet och oskuld stöter han hela tiden på hinder. De två skurkarna

Räven och Katten, lurar enkelt av honom allt han äger och försätter honom i livsfara. Gång på gång blir han räddad av den blå fen som lär honom att inte ljuga, ta ansvar för sina handlingar och börja göra rätt för sig. Och till slut händer det, Pinocchio räddar Gepetto från ett havsmonster, börjar arbeta och lär sig sitt ABC, och med ens förvandlas han från en tjockskallig trämarionett till en riktig pojke!

Före filmvisning

I alla tider har människor berättat sagor och myter för varandra. Oftast har berättelserna förts vidare i muntligt i generationer. Nu för tiden är det övervägande barn som lyssnar eller läser klassiska sagor, trots att många sagor ursprungligen riktade sig till vuxna.

Samtala i grupper om 4 – 5, diskutera de olika frågorna och skriv ner era svar. Redovisa sedan i helklass och förklara hur ni har resonerat. Välj gärna en ordförande som för anteckningar och sedan presenterar gruppens arbete.

- Varför tror du att människor i alla tider berättat sagor?
- Kan sagor berätta något viktigt om livet? I så fall vad?
- Kan man ha nytta av sagor i sitt liv?
- Lyssnade eller läste ni sagor som barn?
- Finns det vissa händelser, personer etc. som återkommer i flera sagor?
- Finns det moderna sagor som vi läser eller tittar på idag?
- Kan man jämföra en klassisk saga med t.ex. en fantasyserie?

Frågor efter filmvisning

1. Beskriv kortfattat vad du tyckte filmen handlade om!
2. Vad tänkte du på när du såg filmen?
3. Vilka olika karaktärer lade du märke till i filmen?
4. Hur tyckte du de vuxna beskrevs i filmen?
5. Tyckte du synd om Pinocchio? Förklara!
6. Varför tror du Pinocchio ljugar för den blåa fen?
7. Har du sett någon annan film eller läst någon annan berättelse som påminner om Pinocchio? Vilken? Ge exempel!

Arbete efter filmen

EPA-modellen

Pinocchio vet inte mycket om världen och är sugen på att ge sig ut, se sig kring och skaffa nya vänner. Redan första dagen i skolan skolkar han för att se en teaterföreställning. Det blir början på den resa som pojken kastas ut på. Vid upprepade tillfällen hamnar Pinocchio i skolbänken men varje gång rymmer han för att göra något som han tycker verkar roligare. Beskrivningen av skolan i filmen är skräckinjagande. Läraren framstår nästan som en sadist som njuter av att straffa sina elever.

1. Titta på frågeställningarna nedan enskilt, gör anteckningar och skriv ner exempel.
2. Samtala i par, jämför era erfarenheter. Vad överensstämmer? Vad överensstämmer inte?
3. Redovisa i helklass

Frågeställningar:

- Ge exempel på situationer i skolan när du känner att du kan prestera, när skolarbetet fungerar?
- Ge exempel på situationer när du haft svårt att hänga med i skolarbetet, situationer när du tillgodogör dig undervisningen sämst.
- Vilka egenskaper hos en lärare uppskattar du?
- I vilka situationer känner du dig sedd i skolan?
- På vilket sätt spelar den fysiska arbetsmiljön för roll? Placering i klassrummet? Ljudnivån? Arbetsmaterialet? Arbetsron?
- På vilket sätt påverkar allt det som sker utanför lektionerna din skoldag. Raster? Matsituation? Omklädningsrum?
- Vad skulle dina lärare kunna göra för att du skulle trivas bättre i skolan, lära dig mer och prestera på den nivå som du vill?

Övning 1

Skriv en saga utifrån en dramaövning

Sagens format är något som varje ungdom känner väl igen sig i och ett sätt att få igång det egna skrivandet av berättande texter.

- Övningen kräver 4–5 lektioner men kan kortas ner om man tar bort momentet där eleven ska skriva själv.

Lektion 1: Eleverna delas in i grupper om 4–5 personer. Först får de bara minnas. Vilka sagor kommer de ihåg? Återberätta för varandra och hitta gemensamma nämnare, teman i sagorna. För detta krävs tid. Ingen stress. Låt eleverna anteckna, fundera, skratta och vara kritiska över sagorna de minns.

Lektion 2–4: Nu är det dags för grupperna att jobba fram en egen saga, som visas upp för klassen. Genom att ge eleverna vissa ramar t.ex. i form av en tankekarta kan de få hjälp på traven. Vad ska ske? Vilka ska vara huvudkaraktärer? osv. Arbetet fortskrider under några lektioner och sen är det dags att visa upp resultatet för övriga i klassen. Publiken tillåts vara kritisk. Fanns det oklarheter, vad kunde ha utvecklats vidare?

Lektion 4–6: Först i det sista momentet får varje elev var för sig skriva ner den egna sagoscenen och utveckla den till en egen saga. Grupperna jämför sedan sina olika versioner!

Övning 2

Välj en eller flera scener från filmen som ni diskuterar i klassen. Nedan finns några förslag, men eleverna kan själva ge förslag på intressanta händelser från filmen som de vill diskutera.

- **Pinocchio bränner upp sina ben (15:58)**

Full av entusiasm har Pinocchio provat sina ben och sprungit ifrån Gepetto som ropat efter honom. Gepetto ropar efter Pinocchio och säger åt honom att han är respektlös som inte lyssnar på sin "far". När sedan Pinocchio somnar framför brasan och bränner upp sina fötter, vägrar först Gepetto göra nya, som ett straff för att Pinocchio inte lyssnade. Varför reagerar Gepetto så starkt på att Pinocchio springer iväg utan att lyssna? Tycker du att det är viktigt att man lyssnar på sina föräldrar och gör som de säger? Finns det något bra i att göra uppror mot sina föräldrar? När är ett barn stort nog för att börja fatta egna beslut om sitt liv? Är det bra att föräldrar ställer krav på sina barn? I så fall, vilken typ av krav tycker du att man ska ställa? Hur tycker du en förälder ska vara för att hjälpa sina barn på bästa sätt?

- **Den första lögnen (51:31)**

Pinocchio har kommit till den Blå fens hus och blir omtyckt av henne och den sävliga fru Snigel. När den Blå fen ber Pinocchio berätta om sin resa börjar han ljuga för att framställa sig själv i bättre dager. För varje lögn växer hans näsa några centimeter tills att den är så lång att det slår ner glas och tallrikar från bordet. Varför tror du att Pinocchio ljuger för fen? Kan det finnas tillfällen då det är bra att ljuga? Vad menas med begreppet en vit lögn? I vilka situationer brukar du ljuga? När var det senast som du ljög och varför gjorde du det? Har du lätt att se när dina vänner ljugar?

- **På väg till leklandet (1:19:42)**

Samma kväll som den Blå fen ställer i ordning en fest för Pinocchio, där han ska bli en riktig pojke, väljer han att smita iväg med sin vän till det lockande Leklandet. Där får barnen göra som de vill, de slipper skolan, får leka och busa och slipper arbete och ansvar. Men när de förvandlas till åsnor och säljs till högst bjudande, inser de att de blivit lurade och att det inte finns några enkla lösningar i livet. Varför tror du att barnen just förvandlas till åsnor? Hur brukar åsnor framställas i sagor? Hur framställs Pinocchios kamrat, som lockar med honom till Leklandet? Vad tror du sagans författare till Pinocchio ville säga med avsnittet som beskriver hur barnen lämnar sina familjer och följer med till Leklandet? Varför tror du att det bara är pojkar som kan följa med till Leklandet? Varför finns det inga flickor med i berättelsen om Pinocchio? Den enda flicka/kvinna som finns med är en Blå fen, vad tror du hon symboliserar?

Fördjupa dig

Fördjupa dig i ämnet med hjälp av externa länkar som ger dig mer information och inspiration.

Länktips

Fler sagor att jobba med:

- <http://www.ungafakta.se/sagor/>

På UR finns arabiska sagor att jobba vidare med:

- <https://urplay.se/serie/204085-arabiska-sagor>

Sagostigen - läs en klassisk saga.

- <https://www.sagostigen.se/documents/Sagoha%CC%88ftet.%20Svenska%20.pdf>

Berättarministeriet är en icke-vinstdriven, partipolitiskt och religiöst obunden stiftelse som verkar för ett Sverige där alla barn och unga är trygga i det skrivna ordet och har förutsättningar att aktivt delta i samhällslivet.

- <https://www.berattarministeriet.se/>

Ulf Ärnröström berättar skrönor och myter för vuxna och sagor för barn. Berättarkurser för alla som vill berätta mer fängslande. Tips och inspiration!

- <https://www.berattarverkstan.se/>

Artiklar från ungdomsmottagningen om självkänsla.

- <https://www.umo.se/jag/sjalkansla-och-blyghet/>

UMO (ungdomsmottagningen) om att trivas i skolan.

- <https://www.umo.se/att-ma-daligt/tips-for-att-ma-battare/tips-for-att-trivas-i-skolan/>

Länk till BRIS (Barnens rätt i samhället) – samtalsstöd.

- <https://www.bris.se/for-barn-och-unga/just-nu/>

Intervju med skolminister Anna Ekström

- <https://urplay.se/program/210240-skolministeriet-vad-vill-anna-ekstrom-med-skolan>

Litteraturtips

Pinocchio av Carlo Collodi

Serien om *Vattenpojken* av Maria E Lasser

Den fula ankungen av H.C. Andersen

Den sovande och sländan av Neil Gaiman

Filmtips

Liyana

Swaziland. I en trollbindande dokumentär skapar barn på ett barnhem en egen gemensam saga som blir en animerad film. Ledsagade av en författare på besök, fantiserar barnen fram en sagoberättelse som är snarlik deras egen verklighet. Rekommenderas som inspiration i kreativt skrivande, bild och texts samverkan med mera. Läs mer i handledningen!

Away

Den animerade lettiska "Away" handlar om en pojke som fastnat med en fallskärm i ett träd och sedan flyr en mörk skugga genom svindlande vacker natur. På vägen får han en liten fågel som följeslagare och vän. Rekommenderas för svenska, svenska som andraspråk, bild och religion från åk 5 till åk 9. Handledning finns.

Läroplanskoppling

Långfilmen *Pinocchio* passar bra för undervisning i ämnet bild och svenska i grundskolan och den passar också bra i skolans värdegrundsarbete. Nedan förslag på centralt innehåll från Lgr11, se www.skolverket.se.

Bild, åk 4-6, Lgr 22

Centralt innehåll

Bildanalys

- Bilder ur elevernas visuella kulturer som gestaltar identitet, grupptillhörighet och normer.
- Hur bilder påverkar och förmedlar budskap. Ord och begrepp för att kunna samtala om bilders innehåll, uttryck och funktioner.

Svenska, åk 4-6, Lgr11

Centralt innehåll

Tala, lyssna och samtala

- Olika former av samtal. Att lyssna aktivt, ställa frågor, uttrycka tankar och känslor samt resonera och argumentera i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser.

Texter

- Skönlitteratur för barn och unga från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och uppbyggnad. Tillbakablickar, miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.
- Några skönlitterära betydelsefulla barn- och ungdomsboksförfattare och deras verk.
- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud samt texter i digitala miljöer. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.

Bild åk 7-9, Lgr 11

Bildanalys

- Bilder som behandlar identitet och maktrelationer, till exempel sexualitet, etnicitet och kön. Hur dessa bilder gestaltas och konstrueras.
- Hur bilder kan kopplas till egna erfarenheter och företeelser i elevernas visuella kulturer. Ord och begrepp för att kunna läsa, skriva och samtala om bilders innehåll, uttryck och funktioner

Svenska, åk 7-9 Lgr 11

Centralt innehåll

Läsa och skriva

- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.

Tala, lyssna, samtala

- Olika former av samtal. Att delta aktivt, uttrycka känslor, tankar och kunskaper, lyssna, ställa frågor och föra resonemang, samt formulera och bemöta argument.

Värdegrundsarbete, Lgr 11

2.1 Normer och värden,

- Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang.

Mål

Skolans mål är att varje elev

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för diskriminering, förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen, och
- visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

Annat värdegrundsarbete Lgr 22,

Formuleringar om andra delar av värdegrundsarbetet belyser bland annat skolans roll för elevernas trygghet och självkänsla samt att skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i FN:s barnkonvention. Formuleringarna handlar till exempel om att:

- eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan
- skolans mål är att varje elev ska respektera andras egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet
- intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser
- alla i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt.